

Nishmat - Hilchot Shabbat

Mitvot Asei Series

Part 1 – When does Shabbat Start / Mitzvat Tosefet Shabbat

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסא סעיף ב

(כ) מתחלת השקיעה - הוא דעת רבינו תם וסייעתו (and those who contend) (that agree with him) דסבירה ליה (initially) נכסית החמה (disappears) מעינינו ושוקעת (and descends) והוא הנקרא תחלת השקיעה ושוהה כדי ג' מילין ורביע מיל ועדיין יום הוא ומאז והלאה מתחיל השקיעה שניה שאז מתחיל להשקע האור לגמרי והוא נקרא סוף השקיעה ונמשך זמנה כדי שיעור מהלך ג' רבעי מיל שהוא אלף ות"ק אמות והוא בה"ש ואח"כ יוצאין ג' כוכבים בינוניים שהם סימן ללילה ונמצא שלדעתו מתחלת השקיעה עד צאת הכוכבים היא ארבעת מילין ועיין מה שכתבנו בסמוך דהרבה פוסקים חולקין ע"ז וס"ל דמיד שנתכסה החמה מעינינו הוא בה"ש שהוא ספק יום ספק לילה :

ביאור הלכה סימן רסא

* מתחלת השקיעה - ואף על גב שנראה לעינים שמשך בה"ש שהוא עד צאת הכוכבים הוא הרבה יותר מג' רבעי מיל הוא כמו שכתב הגר"א בבאורו ששעור הגמרא נאמר רק על אופק בבל או א"י ובמדינותינו שנוטה יותר לצפון מתארך יותר ולכן לענין סוף בה"ש אין לנו משך זמן מסוים מן הגמרא על אופק שלנו ורק תלוי לפי הראות מתי הוא ג' כוכבים בינוניים והנה למעשה בודאי צריך לזוהר כדעת הגר"א והרבה מן הראשונים והפוסקים הנ"ל דמיד אחר התחלת השקיעה היינו משעה שהחמה נתכסה מעינינו הוא איסור גמור שלא לעשות מלאכה וח"ו להקל בזה דהוא ספק איסור סקילה לדעת כל הני רבנותא הנ"ל...

Tosefet Shabbos

תלמוד בבלי מסכת יומא דף פא עמוד ב

וענינם את נפשתיכם בתשעה לחדש, יכול יתחיל ויתענה בתשעה תלמוד לומר בערב. אי בערב יכול משתחשך תלמוד לומר בתשעה. הא כיצד? מתחיל ומתענה מבעוד יום. מכאן שמוסיפין מחול על הקודש. ואין לי אלא בכניסתו, ביציאתו מנין? תלמוד לומר מערב עד ערב. ואין לי אלא יום הכפורים, (ימים טובים) + מסורת הש"ס: [שבתות] + מניין? תלמוד לומר תשבתו. אין לי אלא (ימים טובים, שבתות) + מסורת הש"ס: [שבתות, ימים טובים] + מנין? תלמוד לומר שבתכם. הא כיצד? כל מקום שנאמר שבות - (מכאן שמוסיפין) + מסורת הש"ס: [מוסיפין] + מחול על הקודש.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסא סעיף ב

י"א שצריך להוסיף מחול על הקודש

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסא סעיף ב

(כב) איזה זמן - ולא סגי בהוספה כ"ש אלא שצריך קצת יותר.

When Shabbos starts?

Important formulas: 1 Parsah = 4 mil. 1 mil = 2000 amot (appx 1 km). It is assumed that 1 mil takes 18 minutes to walk.

How long is the time between (sunset) and (dark) according to this gm?

(1) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף צד עמוד א

תדע, כמה מהלך אדם בינוני ביום - עשר פרסאות, ומעלות השחר עד הנץ החמה ארבעת מילין, משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים ארבעת מילין....

Know. How far can an average person walk in a day? 10 Parsahs. And it is the time of 4 mil from dawn until sunrise and from sunset until darkness.

How long according to this gm? - And here is the dilemma Try to learn this entire source but the bold part is most important.

(2) תלמוד בבלי מסכת שבת דף לד עמוד ב

תנו רבנן: בין השמשות ספק מן היום ומן הלילה, ספק כולו מן היום, ספק כולו מן הלילה - מטילין אותו לחומר שני ימים. ואיזהו בין השמשות - משתשקע החמה כל זמן שפני מזרח מאדימין, הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון - בין השמשות, הכסיף העליון והשוה לתחתון - זהו לילה, דברי רבי יהודה. רבי נחמיה אומר: כדי שיהלך אדם משתשקע החמה חצי מיל. רבי יוסי אומר: בין השמשות כהרף עין, זה נכנס וזה יוצא, ואי אפשר לעמוד עליו.... ואודו לטעמייהו, **דאיתמו: שיעור בין השמשות בכמה? אמר רבא אמר רב יהודה אמר שמואל: שלשה חלקי מיל.**

Translation of bolded sections: How long is bein hashmashot? Rabs said in the name of R Yehuda in the name of Shmuel - 3/4 of a mil.

Do the math and figure out the two opinions based on the above to gemarot.

The Shulchan Aruch follows the version of the Gemara in Pesachim.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסא

סעיף ב

יש אומרים שצריך להוסיף מחול על הקודש (that you need to add on to shabbos from the week when the sun is no longer seen) על הארץ עד זמן בין השמשות; והזמן הזה שהוא ג' מילין ורביע (3.25 mil),

The Mishna Brura here summarizes the dispute about which Gemara we accept as the definitive ruling for when darkness (zeit hakochovim) is.

The two opinions are Rabeinu Tam (his opinion is the one quoted in Shulchan Aruch) and the Gra. Do your best to go through the source to understand which opinion follows which gemara.

...ומי שמחמיר על עצמו ופורש עצמו ממלאכה חצי שעה או עכ"פ שליש שעה קודם שקיעה אשרי לו דהוא יוצא בזה [כא] ידי שיטת כל הראשונים.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן ו

ומש"כ כתר"ה שמה שנוהגות הנשים להדליק י"ח מינוטן /דקות/ קודם השקיעה הוא משום שיטת היראים שבין השמשות הוא ג' רבעי מיל קודם התחלת השקיעה שהביאו הב"ח והמג"א בסימן רס"א סק"ט ומטעם זה אדם חשוב יש לו להחמיר, הנה הגר"א שם כתב שבזה לא נראו לו דבריו ולכן לא מסתבר שהמנהג הוא מצד שיטה זו אלא הוא לתוספת. וגם בהרבה מקומות מדליקות רק כעשרה מינוט קודם השקיעה וכמדומני שאף בעלי נפש אין מחמירין לפרוש ממלאכה אותם שאין מדליקין הנר, משעת הדלקת הנרות. אבל ודאי המחמיר כהיראים כדאיתא בב"ח תבוא עליו ברכה. ובכל אופן ליכא איסור מראית עין בעושה איש אז מלאכה כדכתבתי שם.

שו"ת יביע אומר חלק ה - אורח חיים סימן כא

...והנה לענין הלכה נקטינן כרוב הפוסקים שיש דין תוספת לשבת ויו"ט, וצריך להוסיף מחול על הקדש, ומיהו אע"פ שהתוס' (ביצה ל) ס"ל שיש שיעור לתוספת, אלא שלא הוברר השיעור, ויש לזהר ולהפסיק מבעו"י. ע"כ. מ"מ לדינא קי"ל דסגי בתוספת כל שהוא קודם שקיעה"ח...

וכ"כ בכה"ח (סי' רס"א ס"ק כג) שהנכון להדליק כ' דקים קודם השקיעה. רוח חיים סק"ב. וכ"כ פתח הדביר סק"ג. עכ"ד. נמצא שאף פעה"ק ירושלים ת"ו לא נהגו להחמיר להדליק הנרות בע"ש ולקבל תוספת שבת לפני עשרים דקות מהשקיעה. וכל רבותינו הספרדים גאוני ארץ ישראל וירושלים אשר מפייהם אנו חיים במנהגי אה"ק וירושתי"ו, לא הזכירו כלל אף ברמז שקיים מנהג בירושלים לקבל השבת ארבעים דקות לפני השקיעה....

The earliest time you can accept shabbos

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רס"ג סעיף ז

לא יקדים למהר להדליקו בעוד היום גדול שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת; וגם לא יאחר. ואם רוצה להדליק נר בעוד היום גדול ולקבל עליו שבת מיד, רשאי כי כיון שמקבל עליו שבת מיד אין זו הקדמה, ובלבד שיהא מפלג המנחה ולמעלה שהוא שעה ורביעי קודם הלילה.

Accepting Shabbos at candle lighting

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רס"א סעיף ב

(כא) רצה לעשותו וכו' - היינו ע"י דיבור שהוא מקבלו עליו לשם תוספת שבת או ע"י אמירת ברכו וכדלקמן בס"ד.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רס"ג סעיף י

לבה"ג, כיון שהדליק נר של שבת חל עליו שבת ונאסר במלאכה. ועל פי זה נוהגות קצת נשים שאחר שברכו והדליקו הנרות משליכות לארץ הפתילה שבידן שהדליקו בה, ואין מכבות אותה. וי"א שאם מתנה קודם שהדליקה שאינה מקבלת שבת עד שיאמר החזן ברכו, מועיל. וי"א שאינו מועיל לה. ויש חולקים על בעל ה"ג ואומרים שאין קבלת שבת תלוי בהדלקת הנר אלא בתפלת ערבית,

שכיון שאמר החזן: ברכו, הכל פורשין ממלאכתם. ולדידן, כיון שהתחילו מזמור שיר ליום השבת הוי כברכו לדידהו. הגה: והמנהג שאותה אשה המדלקת מקבלת שבת בהדלקה, אם לא שהתנה תחלה, ואפילו תנאי בלב סגי (מרדכי); אבל שאר בני הבית מותרין במלאכה עד ברכו. ועיקר הדלקה תלויה בנרות שמדליקין על השלחן, אבל לא בשאר הנרות שבבית (א"ז). וצריך להניח הנרות במקום שמדליקין, לא להדליק במקום זה ולהניח במקום אחר (מרדכי פ' ב"מ).

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רס"ג סעיף י

(מב) והמנהג וכו' - ואם האיש מדליק אפילו כשהוא מברך על הדלקתו וכדלעיל בסעיף ו' ליכא מנהגא ומותר במלאכה ומ"מ טוב להתנות:

(מג) מקבלת שבת - ותתפלל מנחה תחלה דהואיל דכבר קבלה שבת שוב א"א להתפלל תפלה של חול. ובשארן שהות לזה יותר טוב שתתפלל ערבית שתים וכדלקמן בסעיף ט"ו מלכנוס ח"ו בספק חלול שבת ועיין לעיל בסימן רס"ב בס"ק י"א: (מד) שתתנה תחלה - ואין להתנות כ"א לצורך מאחר שיש חולקין וסוברין דלא מהני תנאי וכנ"ל:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן צו

ועובדא זו שידוע לכל שנשים מקבלות שבת בהדלקת הנרות ואנשים מקבלים שבת בתוספת קטן כי זמן הדלקת הנרות קבעו בעשרים מינוטין קודם השקיעה בכאן וברוב המקומות וא"כ הוא דבר מפורסם לכל אף לנשים שהאנשים עדיין מותרין במלאכה קרוב ליי"ח מינוט אף לכתחלה אם לא יקבלו שבת, והשקיעה היתה בפי' ויצא /ארבע ושליש ושתים/ והיו עוד אחד עשר מינוטין מהרגע שישבתי בקאר שהיה /ארבע ותשע עשרה/ עוד אחד עשר מינוטין למלאכה לכתחלה שאפשר בזה הזמן ליסע בקאר אף דרך רחוקה חמשה פעמים מהשיעור שעד הישיבה, ועוד ישארו איזה מינוטין לתוספת שבת. ורק אפשר יש איזה נשים טועות שחושבות שמזמן הדלקת הנרות אסור אף לאנשים לא שייך לאסור בזה משום מראית העין, דלא איכפת לן שידועו האמת שלאנשים מותר כיון שעדיין לא קבלו שבת. אבל מ"מ כיון שמע"כ כותב שיש ח"ו קלקול לאיזו נשים ואנשים שידמו שיש בזה זלזול לשבת קדש אראה בלא נדר שלא ליסע עוד בקאר משעת הדלקת הנרות.

What counts as Itzorech

משנה ברורה סימן רס"ג ס"ק כא

ומסקי האחרונים עצה אחרת לזה דהיינו לפי מה דקיי"ל דיכולה לברך ולהתנות עכ"פ בלצורך שאינה מקבלת שבת בהדלקה ה"נ בעניננו הוי לצורך ותדליק ותברך קודם שהולכת לחופה ותתנה וה"ה נמי באשה שחל ליל טבילתה בע"ש תדליק ותברך קודם הליכתה לבית הטבילה ותתנה שאינה מקבלת שבת עד אחר רחיצה וחפיפה:

שו"ת ציץ אליעזר חלק י סימן יט

אודות נשים יקרות שחשקה נפשן ללכת לקבל פני שבת מלכתא על יד שריד בית מקדשנו הכותל המערבי להתפלל שם מעריב, דההתעוררות בעת הזאת גדולה שם עד מאד ברוב עם ובהשתפכות הנפש, כידוע. אך דא עקא שגרות בריחוק מקום וקשה להן ללכת רגלי הלוך ושוב, אם ישנה איזה עצה שיוכלו לנסוע לשם בהליכתן הגם שהדליקו כבר נרות שבת, ונשאלתי ע"ז מכמה. אבל י"ל שגם זה להתנות כדי שיוכלו ע"כ למלאות צמאונן הרוחני ועריגתן הנפשי לדוד עד בית אלקים ולשאוב השראה

